

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande
2021-02-25

Beteckning
280-55751-2020

Sida
1(6)

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se

En samlad djurhälsoreglering

Er beteckning: N2020/02751

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över betänkandet En samlad djurhälsoreglering (SOU 2020:62).

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västra Götaland tillstyrker utredningens förslag.

Den största förändringen för Länsstyrelsen med en samlad djurhälsoreglering är hur bitillsynen och bisjukdomarna ska hanteras framöver. I nuläget är Länsstyrelsen i Västra Götaland ett av sju län som hanterar nuvarande system för bitillsynen.

Vi tillstyrker att bitillsynssystemet ska göras om och välkomnar att bitillsynen förnyas. Tillsynen behöver moderniseras och anpassas till biodlingen idag. Länsstyrelsen ser dock att det finns några oklarheter angående förändringen av bitillsynen som vi lyfter under respektive avsnitt.

Det är oklart vilken konsekvens den utökade rollen för Länsstyrelsen i fråga om epizootiska sjukdomar medför.

Införandet av sanktionsavgifter kommer innebära att Länsstyrelsen får lägga mer resurser än idag för att hantera arbetsuppgiften.

Det är otydligt vilken myndighet ska ha tillsyn av att regler om registrering följs. Med fler anläggningar som ska registreras kan det innebära att Länsstyrelsen måste lägga ytterligare resurser på arbetsuppgiften.

Kap. 6 Myndigheternas djurhälsoansvar

6.2.4 Ansvaret för bihälsa

Länsstyrelsen tillstyrker att bitillsynssystemet ska göras om och välkomnar att bitillsynen förändras.

Utredaren skriver att länsstyrelserna kan bistå med nätverk och kontaktytor i bekämpandet av en bisjukdom. Länsstyrelsen anser det är oklart om det är de sju länen som i nuvarande system samordnar bitillsynen som avses med nätverken.

I förslaget om ny bitillsynsorganisation så ska biodlare kontakta en distriktsveterinär när de misstänker sjukdom hos sina bin. Biodlare är inte vana vid att gå via veterinärer. Vi ser en risk i att biodlare inte vet vart de ska vända sig och att smittspridningen på det sättet ökar. Vi har under 2020 års säsong sett konsekvenser av att sjuka bin flyttas och säljs utan att biodlaren har tillräckligt med kunskap om sina bin.

För att detta ska fungera krävs att kontakten med veterinärer avdramatiseras. En väg att gå skulle kunna vara att de i olika forum kommer i kontakt med biodlare och presenterar sig så att biodlare känner sig trygga i att söka upp dem. En farhåga som många biodlare ser idag är att bitillsynsmannens lokalkännedom kommer att försvinna i och med det nya förslaget.

I nuvarande system har bitillsynsmännen möjlighet att utföra uppsökande besiktningar. Vid en ändring av bitillsynsorganisation finns en risk att vinsten med att tidigt upptäcka sjukdomar vid besiktningarna försvinner.

Kap. 8 Anmälan, rapportering och övervakning

Det är bra att anmälningsplikten blir till endast en myndighet (Jordbruksverket eller Statens veterinärmedicinska anstalt) och att den sedan informerar andra berörda. Anmälaren, som idag ska anmäla både till Jordbruksverket och länsstyrelsen, ska inte behöva ta mer än en kontakt.

Förslaget i 3 kap. 2 § till den nya djurhälsolagen innebär en utvidgning av de som är anmälningskyldiga. Djurrykesverksam person, exempelvis bitillsynsman, är enligt Animal Health Law, AHL *en fysisk eller juridisk person (annan än aktör eller veterinär) som i sitt arbete kommer i kontakt med djur eller produkter*. Det omfattar väldigt många, även personer som har mycket liten kunskap om sjukdomar hos djur, framför allt de som arbetar med produkter. Det kan bli ohanterbart om man skulle få in anmälningar från personer som inte kan göra en kompetent bedömning.

Kap. 9 Beredskap, bekämpning och sjukdomsfri status

9.9.6 Åtgärder för sjukdomsbekämpning vid bekräftelse av a-sjukdom hos hållna djur

Länsstyrelsen anser att konsekvenserna är oklara gällande hur mycket extra resurser som kommer krävas av länsstyrelserna när samtliga åtgärder enligt artikel 61 bör kunna överlämnas åt länsstyrelserna. Enligt förslaget innebär det en viss utökning av länsstyrelsernas roll i förhållande till vad som i dag gäller i fråga om epizootiska sjukdomar. Uppgiften att fatta beslut enligt 5 § zoonoslagen får redan enligt gällande rätt överlämnas åt länsstyrelsen.

Kap. 10 Registrering, godkännande och spårbarhet

Länsstyrelsen förordar förslaget om ett nationellt register för att anmäla uppställningsplats för bin. Det har funnits en ökad administrativ börda för biodlaren som har bigårdar i olika län och då ska anmäla till flera länsstyrelser.

Vi anser det logiskt att registret administreras av Jordbruksverket oavsett hur den kommande bitillsynsorganisationen kommer att se ut och vem som blir ansvarig. Det är viktigt att alla uppställningsplatser ska registreras, även tillfälliga uppställningsplatser för pollineringsuppdrag med mera. Det har försvårat smittskyddsutredningar att tillfälliga uppställningsplatser inte har funnits registrerade.

Genom åren har det varit många workshops och arbetsgrupper för att ta fram ett bra nationellt biregister. De senaste åren har det även genomförts en förstudie om ett nationellt biregister i Jordbruksverkets regi. Arbetet gav många positiva effekter. Vi anser det beklagligt om Jordbruksverket inte kommer att ta hänsyn till de idéer och positiva erfarenheter som kommit fram i detta förarbete när de utformar det nationella biregistret. I ett beredskapsprojekt, som genomfördes under 2017–2018, visades att ett biregister med god anslutning är nödvändigt för att kunna ingripa effektivt om främmande skadedjur sprids inom landet. I de diskussioner som varit har man haft med funktioner som biodlaren kan använda, till exempel möjlighet att få information om smittor. Det gör att biodlarna får ytterligare anledning att använda registret.

Det är otydligt vilken myndighet ska ha tillsyn över/av att regler om registrering följs. Med fler anläggningar som ska registreras kan det innebära att länsstyrelsen måste lägga ytterligare resurser på arbetsuppgiften.

Bearbetningsanläggningar är anläggningar för att avliva sjuka vattenlevande djur. Namnet Bearbetningsanläggningar för vattenbruksdjur är förvirrande eftersom det kan tolkas som att de slaktade djuren ska bearbetas innan de används till annat ändamål. Det vill säga att dessa efter avlivningen kommer att gå vidare i någon process för vidare hantering. Ett mer passande namn för en anläggning som tar emot vattenlevande djur för avlivning och destruktion bör istället kallas för ”Sanitetsanläggning”.

Kap. 15 En nationell sjukdomslista

Länsstyrelsen tillstyrker att trakévalster har lagts till i åtgärdssjukdomarna. Malta och Sverige är de enda länder som inte har sjukdomen. Länsstyrelsen anser att även europeisk yngelröta bör läggas till i den nationella listan så att Sverige kan fortsätta vidta åtgärder mot sjukdomen.

Kap. 17 Processuella bestämmelser m.m.

Länsstyrelsen är positiv till att det införs krav om att rapportera eventuella felaktigheter inom hanteringen av djurhälsa inom en myndighet, så kallad visseblåsarfunktion.

17.7 Allmänna bestämmelser om provtagning och undersökning

Länsstyrelsen tillstyrker att även bisjukdomarna omfattas av samma skyldighet till åtgärd vid smittutredning som övriga djursjukdomar, så som provtagning, avlivning av djur, handräckning av polismyndighet och övriga åtgärder som begränsar smittan.

Kap. 18 Sanktioner

18.9 Straff för allvarliga överträdelser och sanktionsavgift för mindre allvarliga överträdelser

På sidan 714 skriver utredaren att det i rättsdatabaser inte hittas några avgöranden som handlar om överträdelser av nuvarande epizootilagen, zoonoslagen, provtagningslagen eller lagen om kontroll av husdjur. Det finns ett fåtal brottmålsdomar om överträdelser av bisjukdomslagen. Detta innebär att länsstyrelserna idag i liten utsträckning åtalsanmäler överträdelserna som är aktuella för sanktionsavgifter. Vår bedömning är därför att förslaget med sanktionsavgifter inte kommer att innebära lättnader för tingsrätterna, utan bara merarbete för kontrollmyndigheterna. Därför bedömer vi att införandet av sanktionsavgifter kommer innebära att det krävs ytterligare resurser om länsstyrelserna ska hantera dessa arbetsuppgifter.

18.11.1 Överträdelser som ska kunna leda till en sanktionsavgift

När det gäller journalföring är det lätt att konstatera brist om en journal inte alls finns. Då kan det vara befogat med en sanktionsavgift. Om aktören däremot för journal men den är ofullständig blir det en bedömningsfråga och det kan vara en mycket liten brist som skulle föranleda sanktionsavgift. Då skulle man enligt förslag i avsnitt 18.11.6 kunna bedöma att det är oskäligt att ta ut avgift för att den avgiftsskyldige har gjort vad den kan för att undvika att en överträdelse skulle inträffa genom att ha en nästan korrekt journalföring. Om det inte kan rymmas inom det kriteriet för att inte ta ut avgift för att det är oskäligt, anser Länsstyrelsen att brister i journalföring är olämpligt att bestraffa med en sanktionsavgift.

Kap. 19 Ersättning och avgifter

Bitillsynen är kostnadsfri för biodlaren idag. I detta lagda förslag kommer biodlaren att kontakta en distriktsveterinär när biodlaren misstänker att bisamhällena är sjuka. Eftersom amerikansk yngelröta, varroa och trakékvalster är anmälningspliktiga sjukdomar anser Länsstyrelsen att det bör vara avgiftsfritt att kontakta distriktsveterinären om biodlaren misstänker att bina har någon av dessa tre sjukdomar. Även om varroa finns i stora delar av landet så är det viktigt att utbredningen kartläggs och att smittförklaringarna uppdateras.

Det är viktigt att alla fall av amerikansk yngelröta och trakékvalster anmäls och att smittförklaringar skapas. Det finns alltid en risk att biodlare tar saken i egna händer, låter bli att anmäla och endast avlivar sina bisamhällen, eller endast sanerar och slår dem på nytt vax. Denna risk anser vi ökar om det blir en kostnad att anmäla smitta. Det framgår inte tydligt av utredningen om förslaget innebär en ökad kostnad för biodlare, vilket på sikt kan leda till att översikten på

sjukdomsläget blir sämre eftersom benägenheten att anmäla misstänkt smitta minskar. Ökade kostnader kommer sannolikt även att innebära en minskning i antalet biodlare.

19.2 Ersättning för förlust, kostnader och inkomstbortfall

Länsstyrelsen välkomnar att en utredning för att höja ersättningen för förintat bisamhälle genomförs, och att ersättningen anpassas till dagens marknadsvärde. Länsstyrelsen anser att ersättning bör betalas ut från första bisamhället, det vill säga att självriskan för tre samhällen som finns idag försvinner.

Den modell som finns i en del andra EU länder kan vara tillämplig även i Sverige. Att vid förintande på grund av en anmälningspliktig sjukdom får biodlaren en rimlig ersättning om hen anmält uppställningsplats men biodlaren får ingen ersättning om bigården inte registrerats. Detta tydliggör för biodlaren hur viktigt det är att registrera bigård.

Kap. 20 Följdändringar

Länsstyrelsen välkomnar förslaget att bin och bisjukdomar kommer att omfattas av sekretessregleringen.

Kap. 21 Ansvar för offentlig kontroll

Länsstyrelsen förordar att delegering görs genom föreskrift och inte genom beslut.

Kap. 23 Konsekvenser

Länsstyrelsen anser att en möjlighet att minska smittspridningen även kan vara att det blir allmänt känt att biodlare kan analysera för sporer av amerikansk yngelröta. Bli det praxis att alla biodlare kräver provtagning av sporer (och analys) innan man köper ett bisamhälle så skulle minskningen av amerikansk yngelröta kunna minska.

23 8.1 Fördelning av ansvaret för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet

I beräkningarna av kostnader av förslaget framgår det att de praktiska uppgifter bitillsynsmännen gör idag kommer att utföras av distriktsveterinärer eller personal inom distriktsveterinärorganisationen. Besluten kommer att fattas av Jordbruksverkets smittbekämpningsenhet.

Länsstyrelsen anser det otydligt vilka beslut Jordbruksverket ska ansvara för. Det antyds i 23.8.1 att handläggarna på Jordbruksverkets smittbekämpningsenhet ska ta de beslut som bitillsynsmännen tar idag. Detta för att kostnaderna då kommer att bli lägre än om besluten skrivs av distriktsveterinärerna. En stor del av de beslut bitillsynsmännen tar idag gäller destruktion av bisamhällen, beslut inom arbetet med smittutredningar, friskförklarande av tidigare smittförklarade bigårdar och beslut om flyttningstillstånd ut ur smittförklarat område. Om det är den typen av beslut som Jordbruksverkets handläggare ska skriva efter det att

distriktsveterinärerna undersökt bigården i fält har Länsstyrelsen svårt att se kostnadsvinsten och effektiviteten i smittutredningen. Dessa beslut behöver biodlaren få omgående, eller så kommer de att få någon form av beslut vid besöket och senare beslut från Jordbruksverket.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövdingen Anders Danielsson med läsveterinären Sara Samuelsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Ingrid Guldbbrand, funktionschefen Charlotte Weicker och bitillsynsansvarig Karin Jarl medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.